

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्

(मानितविश्वविद्यालयः), कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम् नवदेहली- 110016

संशोधितनवीनपाठ्यक्रमः

कक्षा : विशिष्टाचार्यः दिनांक : १४-१५/०७/२०१६

विषयः सिद्धान्तज्योतिषम् ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गसंकायः

विशिष्टाचार्यपाठ्यक्रमः (Core Course)-I Semester

द्वितीयपत्रम् (प्रथमसत्रम्)

द्वितीयपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः- ज्योतिर्गणितम्	अध्यापनकालः नवतिहोरामात्रम्	क्रेडिट्स -४
प्रथमखण्डः	पञ्चाङ्गविवरणम्, पञ्चाङ्गगणितम्, वर्षमध्ये प्रतिमासध्रुवानयनं मासमध्येप्रतितिथिध्रुवानयनञ्च, मध्यमध्रुवेभ्यः स्फुटध्रुवानयनप्रकारः, पराख्यानयनार्थमिष्टध्रुवसम्बन्धितगतगम्यभाज्यहरयोः साधनम्, पराख्यानयनम्, तिथिनक्षत्रयोगानां समाप्तिकालानयनं करणकालानयनञ्च, अभीष्टशकवर्षे विवक्षिततिथौ तिथिनक्षत्रयोगानां कालानयनम्, संक्रमणमहानक्षत्रायनविषुवानां कालानयनम्, संक्रमणसूर्यर्क्षकालानयनम्, विषुवायनर्तूनां गणितम्, मध्यमभोगगणितम्, पञ्चाङ्गगणिताच्चन्द्रसूर्या-नयनम्, चन्द्रसूर्ययोः स्पष्टभोगानयनम्, रविक्रान्ति-चर-रव्युदयान्तराणां गणितम्, उज्जयिनीमध्यमकालादिष्टग्रामेऽर्कसावन- कालानयनम्, दिनमानं रात्रिमानं तथा सूर्यस्योदयमध्यास्तभवा मध्यमकालाः, रेखान्तरप्रयोजनम्, चन्द्रभोगगणितम्, चन्द्रशरगणितम्, सूर्यभोगगणितम्, अन्तर्न्यासः, सूक्ष्मपर्वान्तकालाः, पौर्णिमान्तकालिकचन्द्रादीनां तुलनात्मकं प्रदर्शनम् ।		१
द्वितीयखण्डः	अहर्गणसाधनम्, बुधादीनां सप्तानां ग्रहाणां गणितम्, ग्रहाणां मध्यमगणितम्, ग्रहाणां रविमध्यगणितम्, बुधादिग्रहाणां भूमध्यगणितम्, ग्रहाणां शीघ्रकर्णगणितम्, बुधेतरग्रहाणां स्पष्टदिनगतिगणितम्, बुधस्य दिनस्पष्टगतिगणितम्, ग्रहाणां भूमध्यशरगणितम्, ग्रहाणां भूमध्यशरगणितम्, ग्रहाणां क्षितिजलम्बनं बिम्बं शुक्रभौमयोः कलाचाक्चक्यं च, ग्रहाणां भूमध्यभोगशराभ्यां तेषां विषुवकालक्रान्त्योरानयनम्, ग्रहाणां विषुवक्रान्त्योर्दिनगतिसाधनम्, भूमध्यस्पष्टग्रहसाधनम्, नक्षत्राणां विषुवकालक्रान्तिसाधनम्,		१

विश्वविद्यालयम् 15-7-16

28

28/7/16

Vinod Sharma

15-07-2016

	<p>अभीष्टदिवसे मध्यसूर्योदये मध्यमसूर्यस्य विषुवकालानयनम्, नक्षत्राणां ग्रहाणां चोदयास्तयाम्योत्तरलङ्घनकालानयनम्, चन्द्रोदयगणितम्, चन्द्रविषुवकालः, चन्द्रक्रान्तिः, स्पष्टचन्द्रानयनं चन्द्रस्पष्टशरानयनञ्च, चन्द्रस्य विषुवांशक्रान्तिसाधनम्, धनिष्ठायोगतारा, पौष्णान्तस्योपपत्तिः, चन्द्रग्रहणस्य सम्भवम्, ग्रहणे तदुपयोगिनां मूलाङ्कानां गणितम्, ग्रासखग्रासयोः सम्भवासम्भवौ, ग्रासखग्रासयोः प्रमाणं दिक् च, ग्रहणमर्दस्थित्यानयनम्, ग्रहणमध्यमकालानयनपूर्वकं स्पर्शमोक्षादिकालगणितम्, पर्वावधिस्पर्शमोक्षयोर्दिग्ज्ञानञ्च, स्पर्शमोक्षादिस्थानगणितम्, स्पष्टार्कोदयात् स्पर्शादिकालानयनम्, चन्द्रपर्वणि चन्द्रस्योदयास्तमययोः कालानयनम्, पृथिव्या विरलच्छायायां चन्द्रबिम्बस्य प्रवेशनिर्गमकालयोर्गणितम्, चन्द्रग्रहणे मान्द्यस्थितिज्ञानम्, छेद्यकात् स्पर्शादिकालानयनम्, छेद्यकलेखनम्, स्पर्शादिकालज्ञानम्, इष्टकाले ग्रासज्ञानम्, परिलेखोपकरणानि, चन्द्रग्रहणपरिलेखः ।</p>	
<p>तृतीयखण्डः</p>	<p>सूर्यग्रहणगणिताधारभूता मूलाङ्काः, सूर्यग्रहणसम्भवः, विषुवकालसाधनम्, त्रिभोनलग्नं नतांशाः नतिश्च, लम्बनसाधनम्, इष्टस्थाने दृश्यः पर्वान्तस्य तथा स्पर्शमोक्षादिकालानां गणितम्, इष्टकालिकग्रासानयनं तथा खग्रासकङ्कणग्रहणयोर्ज्ञानम्, स्पर्शमोक्षयोः स्थाननिर्णायकं गणितम्, ऊर्ध्वबिन्दुसम्बन्धिस्थाननिर्णयः, सूर्यग्रहणे स्पर्शादिकालज्ञानार्थं छेद्यकलेखनम्, भूमण्डलसूर्यग्रहणगणितं तदुपकरणानि च, भूमण्डले स्पर्शसम्मीलनोन्मीलनमोक्षस्थानानां स्थिति विश्लेषशरांशानां गणितम्, भूमण्डले स्पर्शसम्मीलनोन्मीलनमोक्षस्थानानां स्थिति विश्लेषशरांशानां गणितम्, चन्द्रछायाया उत्तराग्रस्य मध्यबिन्दोर्दीक्षणाग्रस्य च भूपृष्ठगतमार्गेषु स्थितानां स्थलानां विश्लेषशरगणितम्, भूमण्डले ग्रस्तोदयास्तप्रदेशमर्यादीभूतरेषाधिष्ठितबिन्दूनां विश्लेषशरांशानयनम्, भूमण्डले सूर्योदये सूर्यास्तमये वा यत्र यत्र ग्रहणमध्यो भवति तत्तत्स्थानानां विश्लेषशरानयनम्, अभीष्टस्थितिखण्डात् कालानयनम्, अभीष्टे स्थितिखण्डकाल उज्जयिन्यां खमध्यविषुवांशानां गणितम्। विश्लेषशरयुगलेभ्यस्तत्तत् स्थानीयमक्षांशरेखांशानयनम्, मर्दकालानयनम्, युत्यनुकूलनक्षत्रान्वेषणम्, युतेरुपकरणानि, स्थूलयुत्यारम्भकालः क्रान्तिवृत्तस्य त्रिभोनलग्नं नतांशासाधनञ्च, चन्द्रविक्षेपवृत्तस्य त्रिभोनलग्नस्य नतांशानाञ्चगणितम्।</p>	<p>१</p>

विष्णु शर्मा 15-07-16²⁹

विष्णु शर्मा

विष्णु शर्मा

विष्णु शर्मा

विष्णु शर्मा

15-07-2016

<p>चतुर्थखण्डः</p>	<p>लम्बननतिगणितम्, चन्द्रतारयोर्ग्रहयोत्तरान्तरगणितम्, युतेरारम्भमोक्षकालगणितम्, स्पर्शमोक्षस्थानगणितम्, प्रकारान्तरेण युत्यारम्भसमाप्तिकालगणितम्, चन्द्रग्रहयुतिः, रविग्रहयुतिः, रविशुक्रयोर्गणितम्, शुक्रस्य भूमध्यगणितम्, युतिस्थितिकालः, किरणपुरस्सरणसंस्कारः, विषुववृत्तसम्बन्धिनः स्पर्शमोक्षस्थानांशाः, बुधरविभेदयुतिः, रोहिणीशकटभेदः, चन्द्रदर्शनम्, अगस्त्यलोपदर्शनगणितम्, गुरुशुक्रयोर्लोपदर्शनम्, इष्टवर्षे ग्रहसूर्ययोर्युतिकाले तिथिगणानयनम्, सन्ध्यारुणसंस्कारः, दृक्कर्मगणितम्, लोपदर्शनकालिकतिथ्यानयनम्, बुधभौमशनीनां लोपदर्शनकालगणितम्, शनिवलयगणितम्, वलयाक्षस्य वलनम्, आक्षवलत्तम्, वलयपरिलेखनम्, चन्द्रशृङ्गोन्नतिः, चन्द्रस्य शौक्यम्, सूर्यास्तोदयव्यतिरिक्तकालिका चन्द्रशृङ्गोन्नतिः, पातसम्भवयोगानयनम्, सावयवपातयोगस्य तिथिपत्रकादेवकालानयनं तात्कालिकान्युपकरणानि च, पाते सति तत्कालानयनार्थं गोलसन्धिज्ञानम्, पातस्य सम्भवासम्भवज्ञानम्, पातमध्यकालानयनम्, पातस्य प्रवेशनिर्गमकालगणितम्, पातगणितस्य शुद्धिपरीक्षायै पातमध्यकाले चन्द्रस्य क्रान्तिभोगविषुवांशानां गणितम्, चन्द्रविषुवांशगणितम्।</p>	<p>१</p>
--------------------	--	----------

सन्दर्भग्रन्थाः

१. केतकीग्रहगणितम्

२. सर्वानन्दकरणम्.

३. ज्योतिर्गणितम्

15-07-16

Raman

Vinod Sharma

15-07-2016